

# Grote verschillen in prijzen van bijencursussen

Ab Kuypers

Voor de argeloze maar attente lezer is het misschien altijd al een 'janboel' geweest, de grote verschillen in prijzen van bijenteeltcursussen. De nieuwe richtlijnen, volgens welke sinds 1992 deze cursussen door AOC's gegeven worden hebben daarin geen verandering gebracht. Integendeel. De verschillen lijken eerder groter te zijn geworden en er broeit enige onrust vanwege zogenaamde 'zwarte cursussen'.

## Een veelzijdig aanbod

Kijk de 'advertenties' onder de kop 'cursussen' er maar op na. Bijvoorbeeld het laatste 'Bijen'-nummer van 1994. In totaal worden er twaalf cursussen aangeboden. Bij acht wordt een prijs genoemd. De goedkoopste, georganiseerd door een imkersvereniging, kost f85,-. De duurste is f350,- georganiseerd door een AOC. Ook de prijzen bij AOC's verschillen onderling behoorlijk met een variatie van f200,- tot f350,-

Enkele andere opvallende zaken uit die bloemlezing: De '85-gulden' cursus wordt georganiseerd door de VBBN subvereniging Apeldoorn en bestaat uit vier theorie- en tien praktijklessen. Voor f25,- kan men het volgende jaar een herhalingscursus van vijf praktijklessen volgen. De duurste cursus van f350,- zal in Alkmaar/Purmerend gegeven worden. Zes theorie- en acht praktijklessen blijven een beetje 'lood om oud ijzer', vergeleken met Apeldoorn. Andere voorbeelden: VBBN subvereniging Leiden biedt zestig lesuren aan voor f240,-. In Rotterdam doet men aan klantenbinding. Wie daar aan een beginnerscursus deelneemt betaalt eveneens f240,- inclusief een lidmaatschap van de VBBN. Deze cursus wordt i.s.m. AOC 'De Groene Delta' georganiseerd. Deze AOC is heel direct betrokken geweest bij de invulling van de nieuwe organisatie van de bijencursussen.

## Nieuwe richtlijnen

Sinds augustus 1992 wordt het bijenteeltonderwijs volgens nieuwe richtlijnen georganiseerd. In het februari-nummer van BIJEN 1993, verscheen hierover een uitgebreid artikel. Het Ministerie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft de 'Kwalificatiestructuur voor het voortgezet onderwijs' ingevoerd, een

systeem gebaseerd op het behalen van certificaten. Ook de bijencursussen vallen hier voortaan onder. De 'beginnerscursus' heet voortaan 'Verzorgen Bijenteelt'. Inhoud en toelatingsvoorwaarden zijn niet veranderd. Wat vroeger de 'Gevorderdencursus' was, heet nu 'Bedrijfsvoeren Bijenteelt'. Voor deze cursus valt het certificaat uiteen in drie cursussen: 'Bijenhouden Gevorderden', 'Drachtplanten en Bestuiving' en 'Koninginneteelt'. Om aan deze cursus te kunnen deelnemen moet men in het bezit zijn van het certificaat 'Verzorgen Bijenteelt', of de oude beginnerscursus hebben gevolgd. Certificaten voor de 'vernieuwde' bijencursussen worden alleen verstrekt door de AOC's in Nederland.

Tegelijkertijd is er een verandering in de financiering doorgevoerd. Hierdoor is deze meer dan voorheen een verantwoordelijkheid van de onderwijsinstelling. De AOC's krijgen voortaan achteraf een vergoeding voor elke geslaagde cursist. Behalve voor de zorg voor goede cursussen heeft AOC nu ook de zorg voor een zo hoog mogelijk aantal geslaagden. De kwaliteit mag hieronder natuurlijk niet lijden. Gevolg van dit alles was dat de cursussen voor bijenteelt in het algemeen duurder geworden zijn.

In het genoemde artikel wordt 'gewaarschuwd' voor zogenaamde 'zwarte cursussen'. Hiermee worden cursussen bedoeld die of door AOC's zelf of imkersverenigingen buiten officiële AOC-normen om worden georganiseerd. De heer J. Hooreman, auteur van dit artikel en lid van de Centrale Directie, onderwijskundige zaken van het AOC 'Groene Delta' te Rijswijk, vindt dat zulke cursussen niet georganiseerd moeten worden.

## Een prijs vastgesteld

Door het ministerie van LN & V wordt jaarlijks de prijs bepaald voor bijencursussen van AOC's. Dit zijn echter geen vaststaande bedragen maar worden uiteindelijk door de onderwijsinstellingen zelf vastgesteld aan de hand onder andere van een eigen kostenberekening. Daarnaast kan er gebruik worden gemaakt van Europees subsidiegeld volgens de McSharry-regeling. Het is echter aan de onderwijsinstellingen zelf in welke mate hiervan gebruik wordt gemaakt. Gevraagd naar een reactie van de



heer Van den Broek, voorzitter van de commissie Onderwijs van de VBBN, is zijn commentaar: 'Eerlijk gezegd zit er in het algemeen in de AOC's niet zoveel muziek wat betreft bijteeltcursussen. Er zijn er gelukkig wel die door een goed beleid in staat zijn niet alleen goede cursussen te organiseren, maar dat ook nog eens voor een redelijke prijs doen. De uiteindelijke prijs van een cursus wordt bepaald door verschillende elementen. De AOC's werken met bevoegde docenten, aan wie een salaris moet worden betaald.

Daarnaast zijn er allerlei kosten als het gebruik van leslokalen, er moet tijdens een cursus in zo'n schoolgebouw een conciërge aanwezig zijn, enzovoort. Kortom, de AOC's hebben veel vaste kosten, die in de prijs van hun cursussen moeten worden meeberekend. Omdat de ene school hogere kosten berekend dan een andere ontstaan zodoende verschillen in cursusprijzen. Ik vind een prijs van f400,- echter wel te hoog. Zo krijg je mensen niet enthousiast. Met een bedrag van f250,- heb ik vrede. Daarvan weet ik dat dat echt niet lager kan.'

'Ik vind verder dat de AOC's beter gebruik moeten maken van subsidiemogelijkheden. Een goed voorbeeld is AOC 'De Groene Delta' waar men deskundig en geïnspireerd te werk gaat. Via de Europese regelgeving is er op allerlei manieren wel wat subsidie binnen te halen. Het is echter maar net hoe deskundig men is en hoe serieus men bijteeltcursussen neemt. Wij volgen ten opzichte van de AOC's een tweesporenbeleid. Waar het goed gaat doorgaan, waar het beter kan proberen we de neuzen dezelfde richting op te krijgen. Ik kan me wel voorstellen dat imkersverenigingen zelf het heft in handen nemen. Ik sta daar in principe niet afwijkend tegenover.'

### 'Even Apeldoorn bellen'

Hennie Kroese is wat de subvereniging 'Apeldoorn' betreft de gangmaker van de bijteeltcursussen die door zijn vereniging worden georganiseerd. Dit jaar zal dat voor de derde maal gebeuren. Over de gang van zaken tijdens de beginnerscursus vertelt hij: 'Ons programma bestaat uit vier avonden van twee lesuren theorie en 10 à 12 zaterdagmiddagen van twee praktijken. Zelf ben ik geen bijteeltleraar, wel heb ik het diploma praktisch imker. Als leidraad gebruiken we het boek van Speelziek, al volg ik niet specifiek de Aalstermethode. Het gaat eigenlijk om het 'gewone' imkeren. De cursisten wordt aanbevolen dit boek aan te schaffen, de meesten doen dit ook. Voor dit jaar geeft dat een probleem, omdat het is uitverkocht. Een nieuwe uitgave laat nog op zich wachten. In feite is ons programma hetzelfde als bij een AOC'.

Over de reden van deze 'zwarte' cursus: 'Ik heb tien jaar lang samengewerkt met Albert Muller, bijteeltleraar. Tot drie jaar geleden werden er door AOC Twello' ieder jaar cursussen georganiseerd. Zelf liep ik daar mee als begeleider van de praktijklessen en verzorgde de volken die daarbij werden gebruikt. Na de reorganisatie werden de cursuskosten bij de AOC's erg hoog. AOC Twello is door gebrek aan belangstelling dan ook gestopt met de cursussen bijteelt. Voor ons als imkersverenigingen betekent zo'n beslissing de doodsteek. Als we niets doen hebben we straks nog amper bestaansrecht. Ook wij zien ons ledental teruglopen. Eens hadden wij 220 leden, nu zijn we een vereniging met rond de 55 leden. Over vier jaar bestaan we honderd jaar. Tegen die tijd willen we gegroeid zijn tot 100 leden. Toen het AOC is gestopt met bijteeltcursussen hebben wij besloten dit zelf te gaan doen. Mede in de hoop er zodoende leden bij te krijgen.'

Over de opmerkelijk lage kosten vertelt Hennie Kroese: 'Onze cursus, waar we drie jaar geleden mee zijn begonnen moest in ieder geval even goed zijn als die van het AOC. Bovendien moesten wij kosten-dekkend werken. We hebben toen een begroting opgesteld en zijn uitgegaan van minimaal vijf cursisten. Zo kwamen wij uit op ongeveer f85,- per deelnemer. Onze onkosten zijn natuurlijk veel lager dan voor een AOC. Wij huren een ruimte in een school die ons bijna niets kost. Zelf ontvang ik geen honorarium. Ik doe dit echt voor mijn plezier, en voor de vereniging, waarvan ik secretaris ben. Het eerste jaar zijn we gestart met zestien deelnemers waarvan er twaalf de cursus hebben afgemaakt en dat leverde uiteindelijk elf nieuwe leden voor onze vereniging op. Dat alles bij elkaar geeft veel voldoening. Ik vind het mooi werk om te doen. Aan het eind van de cursus ontvangen de deelnemers een certificaat, dat ik zelf heb ontworpen. Een jaar later kunnen de cursisten deelnemen aan een herhalingscursus van vijf praktijklessen, dat kost hen dan f25,-.'

Over het begrip 'zwarte cursus': 'Daar zit ik niet mee. Ik heb begrepen dat er nog al wat bijteeltleraren zijn die zich zorgen maken. Wij zouden hen loon afpakken. Wat ik zelf heel bezwaarlijk vind is dat er bijteeltleraren zijn die zelf niet eens bijen hebben of zelfs maar imker zijn. Zij hebben ooit deze bevoegdheid behaald, waarschijnlijk om daardoor nog wat extra uurtjes mee te kunnen pikken. Ik heb liever les van een echte man uit de praktijk, een imker dus. Een gevorderdencursus geven wij niet. Maar mensen die bij ons een beginnerscursus hebben gevolgd kunnen met ons certificaat zo naar een 'officiële'



gevorderdencursus. Enkele van onze cursisten is dat althans goed gelukt, daar was geen officieel certificaat voor nodig.'

### Een reactie

Nogmaals de heer Van den Broek aan het woord: 'Ach ja, zwarte cursussen, ik zou ze liever hobby-cursussen noemen. Ik zie wat dat betreft wel goede mogelijkheden. Imkersverenigingen kunnen veelal veel goedkoper werken dan de AOC's. De argumenten van Hennie Kroese waar het gaat om ledenwerving, daar kan ik wel achter staan. De deelnemers aan zulke cursussen moeten zich echter wel realiseren, dat het certificaat dat op zulke cursussen verkregen wordt in principe niet geldig is. Maar eigenlijk vind ik dat de AOC's zelf maar moeten bekijken wat ze hiermee doen. Als zij geen bezwaar hebben met een cursist in zee te gaan die bij een imkersvereniging een cursus 'Verzorging Bijenteelt' heeft gevolgd is dat toch prima! Ik heb daar geen enkele moeite mee.'

'Ik ben er geen tegenstander van om als imkerorganisatie bijenteeltcursussen in eigen beheer te gaan verzorgen, maar daar zit heel veel werk aan. Misschien is het op zich wel een goede gedachte. Maar, om maar iets te noemen, een inspectie op de inhoud van cursussen van imkersverenigingen is moeilijk. Je zult toch enige kwaliteitsbewaking moeten uitvoeren. Maar ik geef toe dat de gedachte op zich niet fout is.'

### Een eigen filosofie

Om aan zwarte cursussen toch de geldigheid te geven die zij wellicht verdienen heeft de voorzitter van de commissie Onderwijs een heel eigen filosofie, waarvan hij echter meteen opmerkt dat dit voorlopig nog maar een persoonlijk idee is. Hij wil dit echter wel gaan bespreken in het hoofdbestuur van de VBBN.

'Ik kan me heel goed voorstellen dat mensen die bij een imkersvereniging een cursus hebben gevolgd op een gegeven moment toch bij een AOC een gevorderdencursus willen volgen. Je kan je voorstellen dat er wat dat betreft zoiets ontstaat als wat we in het verleden ook kenden met het diploma Praktisch imker. Je zou bijvoorbeeld in Wageningen een soort examen kunnen afnemen aan degenen die een vervolgcursus willen volgen maar geen officieel certificaat bezitten. Wij zouden op die manier een zekere kwaliteitsbewaking kunnen uitvoeren, wij kunnen testen of de kennis bij imkers gelijkwaardig is aan wat een AOC eist. Op deze manier zouden ook 'autodidacten' aan een certificaat kunnen komen en krijgen ook de mensen die zelf de handleiding voor de beginners-cursus bestuderen een kans. Het is nog maar de vraag

of dit te realiseren is. Natuurlijk moet zoiets ook eerst heel goed doorgesproken worden met de AOC's. Hun bereidheid tot meewerken hieraan is vereist,' aldus Van den Broek.

### Op een rijtje

Als er één ding duidelijk is geworden is het wel dat het hoog tijd wordt dat de bijenteeltcursussen, zeker waar het de AOC's betreft beter gestroomlijnd moeten worden. Misschien kan er begrip worden opgebracht voor het feit dat er verschillen in prijzen kunnen ontstaan door verschillen in kosten. Deze mogen echter nooit zo groot zijn zoals nu. Dat er in de huidige situatie imkersverenigingen zijn die eerder nog dan voorheen zelf cursussen gaan organiseren is vanzelfsprekend. Natuurlijk moeten deze van een goede kwaliteit zijn. Met beunhazen komen we zeker op de verkeerde weg. Het is te hopen dat de inzet en de samenwerking tussen onderwijsdeskundigen van AOC's die van goede wil zijn en hardwerkende commissieleden van imkerorganisaties spoedig hun vruchten zullen afwerpen. Dan kunnen imkers gerust zijn op goed en betaalbaar onderwijs.

## Leden VBBN!

Zie mededeling over lidmaatschapskaart onder verenigingsnieuws VBBN.